

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Principia Juris Canonici : Ex Libro ... Decretalium Gregorii
IX. Pontificis M / Antehac In Alma & Archi-Episcopali
Benedictina Universitate Salisburgensi**

König, Robert

Salisburgi, 1725

VD18 80460518

Prooemium. De Jure Canonico in genere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61781](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61781)

Quinta & Sexta pars complectitur EXTRAVAGANTES Joannis XXII. & EXTRAVAGANTES COMMUNES, id est, aliorum diversorum Pontificum; quæ inde sic dictæ, quod antea extra Corpus Juris Canonici quasi incertâ sede vagarentur, & licet postea in ordinem librorum juris redactæ sint, tamen primævum nomen etiamnum retinent.

- 4 *Questionis est, an omnes hæ partes sint authentica, ita ut habeant auctoritatem decisivam in schola & in foro? & non esse dubium, quin posteriores quinque partes plenam Juris Canonici auctoritatem obtineant, cum ipsos SS. Pontifices auctores habeant. At verò primæ Partis, nempe *Decreti* alia est ratio: cum enim privato studio à Gratiano collectum sit, neque ab ullo Pontifice hæctenus quo ad totam suam latitudinem approbatum fuerit, eâ nempe fide, ut omnia in eo contenta haberent vim legis, idèd singula capitula ad primævam auctoritatem revocari debent; ad Pontificiam, quæ ex SS. Pontificum, & Oecumenicorum Conciliorum decretis; ad Imperatoriam, quæ ex Imperatorum Legibus & rescriptis allegantur. Sententiæ verò SS. Patrum Decreto insertæ, quamvis singularibus sint opinionibus præferendæ per *c. 5. de Const.* vim tamen legis minimè habent, nisi fortè per S. Pontificem sint canonizata: quia quantum ad materias disputabiles SS. Patres solum privatorum Doctorum loco censentur. Confer post alios P. Engl in *Proœm. Decretal. num. 5.**

§. IV.

- 5 *Causa efficiens Juris Canonici est vel primaria seu universalis, vel secundaria seu particularis.*

Primaria est ipse Deus, à quo cuncta procedunt, & qui promulgat jura per Romanos Pontifices, & Imperatores. c. 1. dist. 8. c. fin. causâ 16. q. 3. Panorm. in Proœm. Decretal. n. 18. Et inde fortè est, quòd Jus Canonici

cum passim Jus Divinum dicatur, ut in c. 2. de Translat. Episc. c. 2. de Privilegiis in 6. & c. Quo sensu aliqui etiam interpretantur c. 30. de Furejurando. c. 4. de Censib. in 6. & Trid. sess. 25. de Reform. c. 20. Sed perperam, prout alibi demonstrabitur.

Secundaria sunt Pontifices & Concilia. c. 2. §. porro. dist. 3. ubi habetur, quòd Canonum alii sunt decreta Pontificum, alii statuta Conciliorum, atque ex his fermè totum Corpus Juris Canonici, quo utimur, compositum esse, docent inscriptiones singulorum capitulorum.

§. V.

Subiectum Juris Canonici sunt soli & omnes Christiani: Soli enim & omnes Canonum statutis subjiuntur, c. 1. & ibi Gloss. Panorm. aliique Interpp. de Constit.

Dicitur I. soli Christiani: ad excludendos Judæos & Gentiles nondum baptizatos, qui constitutionibus Ecclesiasticis non ligantur; & propterea si Judæi matrimonium contrahant in gradibus lege canonicâ tantum prohibitis, ad fidem conversi non separantur, c. 8. de Divortis. & eorum proles legitima est c. fin. Qui filii sint legitimi. Ratio est: quia hi, cum careant baptismate, sunt extra Ecclesiam, ejusque jurisdictionem, saltem quantum attinet ad obligationem & observationem Canonum; quod non frustra addo: quoniam multi non improbabiler judicant, Infideles subijci jurisdictioni Ecclesiasticæ ex capite delicti, ut nimirum puniri possint propter transgressionem legis naturalis arg. c. 15. de Judæis. c. 4. de Raptorib. c. 12. de Usuris & docet prolixè Fagn. in d. c. 1. de Constit. num. 67.

Dicitur II. Et omnes Christiani: intellige sine discrimine sexûs, statûs, & conditionis, adeoque mas & fœmina: servus & liber: Princeps & subditus: Clericus & Laicus: Catholicus & Hæreticus. Ratio est: quia, cum om-

omnes fideles Jurisdictioni & potestati Pontificis subiecti sint. *c. 4. de Majorit. & obed. extrav. 1. eod. inrer comm.* omnes etiam Jure Canon. obligabuntur: quicumque enim potestati subiecti sunt, subduntur quoque legi, quam fert illa potestas. *c. 2. de Majorit. & obed. l. un. ff. Si quis jus dicenti.* S. Th. 1. 2. q. 96. a. 5. Sed

7 *Dubitarur* I. An Jus Canonicum liget etiam S. Pontificem? Zosimus Papa videtur affirmare, cum in *c. 7. causa 25. q. 1.* disertim asserat: *contra statuta Patrum condere aliquid vel mutare, nec hujus quidem Sedis potest auctoritas.* Attamen expediti juris est, S. Pontificem Juri Canonico alligatum non esse. *c. 16. & his ita causa 25. q. 1.* Ita scilicet, ut *vi coactiva* non teneatur ad Canonum observantiam: cum nullum habeat superiorem, à quo cogi possit, & cum quo non eadem, vel majori potestate fungatur. *c. 20. de Elect.* quamvis teneatur quoad *vim directivam*, ex quadam decentia & honestate naturali: quatenus nimirum conveniens est, ut Legislator subditis exemplo præcat *d. & his ita & Caput se reliquis membris conformet per c. 2. dist. 8.* Hinc est, quod S. Pontifex pro loco & tempore in omnibus Canonibus juris positivi dispensare possit, licet à Concilio Generali conditi essent, quia est supra Concilium *c. 4. & 20. de Elect. c. 2. de Translat. Episc. c. 4. de Concess. præbend.* S. Th. d. a. 5. ad 3. Ad *cir. c. 7. causa 25. q. 1. & cum Gloss. ibid.* textum illum procedere in statutis pertinentibus ad fidem Catholicam, vel jus naturale aut Divinum continentibus, hæc enim S. Pontifex æquè, ac alii observare debet, quia, cum à DEO procedant, sunt supra Pontificem, quamvis ab Eo populo proposita, ac declarata.

8 *Dubitarur* II. quatenus & in quibus Jus Canonicum Laicos obliget? R. obligare in iis tantum, in quibus Laici subunt potestati,

videlicet in causis Ecclesiasticis & rebus spiritualibus, ut colligitur ex *d. c. 1. de Constit. ibi: & nemo in actionibus & judiciis Ecclesiasticis &c.* Secus in causis & rebus secularibus, in quibus Laici Canonum statutis nequaquam subjiuntur, *arg. c. 8. dist. 10. c. 7. de Appellat. c. 7. Qui filii sint leg.* nisi in terris Ecclesie habitent, adeoque Ecclesie subditi sint etiam quoad temporalia, ut insinuat *in d. c. 7. ff. de Appellat.* Ex quo ulterius.

Deduco I. in rebus spiritualibus, & quæ tangunt conscientiam, quales sunt matrimonia, vota, juramenta, usuræ, concubinatus, præscriptiones cum mala fide, &c. exploso Jure Civili standum esse Juri Canonico in utroque foro etiam in terris Imperii. *cap. 1. dist. 9. & passim dist. 10. & 96. Gail. l. 2. Obser. 141. num. 5.*

Deduco II. Leges Civiles disponentes de personis & rebus Ecclesiasticis esse invalidas, quamvis favorem, vel commodum Ecclesie aut personarum Ecclesiasticarum respiciant, *c. 1. dist. 96. d. c. 1. & c. 10. de Constit. Pannorm. ibid. n. 4.* Qui tamen hanc doctrinam variis modis limitat, præcipuè *primò:* nisi lex civilis contineat merum favorem, aut sit merè privilegiativa per *c. 61. de R. 1. in 6.* Talis autem esse censetur, si disponat de rebus aut personis Ecclesiasticis nihil ipsis præcipiendo, aut prohibendo; cujus exemplum extat in *auth. quas actiones, C. de SS. Ecclesiis* ubi contra Ecclesiam Romanam centenaria, contra alias quadragenaria tantum præscriptio admittitur. *Secundò:* nisi Lex civilis expressè recipiatur, & approbetur à SS. Canonibus, ut patet ex *Tit. de Reb. Eccles. alienand. vel non.* in quo videtur aliquo modo recepta & canonizata *Lex jubemus. C. de SS. Ecclesiis.* *Tertiò:* nisi Lex civilis disponat generaliter non exprimendo personas aut res Ecclesiasticas: tunc enim talis lex in casibus de Jure Canonico dubiis, aut non decisus observanda est

etiam in foro Ecclesiastico circa Clericos, eorūque res per text. *in c. 1. de N. O. N.* modo hujusmodi lex non sit singulariter præjudicialis, qualis esset, si contineret purum incommodum sine commodo, ut notat Panorm. *l. cit. num. 13.*

Deduco III, si circa rem seu materiam profanam & adiaphoram, neque continentem rationem peccati, uti circa solemnitates judiciorum, testamentorum, contractuum &c. aliud Jus Canonicum, aliud Civile statuatur, quodlibet in suo foro servandum esse: Canonicum in foro Ecclesiastico, Civile in foro sæculari, *c. 2. de Arbitr. in 6. & ibi Gloss. Panorm. ubi supra n. 19.* Ita quidem ut in causis Clericorum temporalibus coram Judice Ecclesiastico tractandis, stetur Juri Canonico *c. 9. de Foro compet.* coram Judice verò sæculari institutis, ut si Clericus actor conveniat reum Laicum, tenendum sit Jus Civile: quia actor sequitur forum rei, ejusque leges. Barb. *in eod. c. 9. n. 5.* Undè verba illa *in d. c. 9. Si Clerici contra aliquos causas habuerint, ipsas Jure Canon. decidatis:* explicanda sunt, ut sit sensus: *Si Clerici contra aliquos similiter Clericos &c.*

9 *Dubitat*ur III. an quoque Canones de impedimentis matrimonii, maximè dirimentibus Hæreticos obligent & constringant? Sunt, qui negent. Ego cum P. Gobat *in Experiment. Theolog. tr. 9. casu 1. sect. 1. n. 41. & seqq.* Pronior sum in sententiam affirmativam: tum quia generalis, & recepta Classicorum sententia est, hæreticos teneri legibus Ecclesiasticis, cum æquè ac Catholici subsint Ecclesiæ arg. *c. 5. dist. 45.* tum quia Congregatio Cardinalium in Trid. *c. 1. sess. 24. de Reform. Matrim. n. 10. §. Congregatio Concilii.* expressè declaravit, Matrimonia nulla esse, quæ Hæretici coram suo Prædicante celebrant in locis, ubi Tridentinum est promulgatum. Atqui non apparet ratio, cur à

Canonibus impedimenta statuentibus eximantur Hæretici: aut cur Pontifex non omnia eorum matrimonia cum impedimento juxta Canones dirimente contracta habeat pro invalidis, si ea nulla pronuntiat, quæ coram Prædicante in locis prædictis celebrata fuere. Ergo. Accedit Praxis Belgii, de qua testatur Lessius *in Actuario lib. 2. V. Præscriptio. casu 1.*

§. VI.

Objectum seu *materia* Juris Canonici sunt actiones Christianorum dirigibiles & regulabiles per normas Ecclesiasticas ad rectam vitam, & beatitudinem supernaturalem, circa hujusmodi enim actiones Jus Canonicum occupatur. Nec obstat, quòd sæpè etiam disponat de rebus, quæ merè exteriores sunt, & temporales, veluti de contractibus, judiciis, ultimis voluntatibus &c. quia hæc & similia omnia tractat & attingit sub dicta ratione supernaturali, & ut facilius finem suum assequatur, quemadmodum in progressu satis patebit. Vid. Suarez *lib. 4. de LL. c. 1. n. 7. & 8. & c. 8. n. 4.*

§. VII.

Forma Juris Canonici alia est intrinseca, alia extrinseca. Intrinseca stat in regulatione seu directione actionum Christiani hominis ad finem æternæ beatitudinis. Extrinseca consistit in dispositione & serie Titulorum, quæ in Decretalibus Gregorianis, Sexto Decretalium, Clementinis & Extravagantibus ferè eadem est, nisi quòd in Decretalibus numero plures, & subjectâ materiâ auctiores Tituli, quàm in aliis ponantur. Decretum autem Gratiani farraginem quandam multarum sententiarum, decretorum, & dictorum Patrum ordinatâ serie comprehendit.

§. VIII.

Finis Juris Canonici est æterna felicitas, quâ subditos intendit dignos reddere. Zoëf. *in proem. Decretal. n. 2.* & colligitur aper-

tè ex c. 1. de Pactis. cap. 2. eod. in 6. c. 2. de Constit. in 6. alisque congestis à Miranda in Manual. Pralat. Regul. tom. 2. q. 26. a. 2. concl. 3. ubi ex eo infert differentiam Juris Canonici à Jure Civili, quòd hujus finis solùm sit dirigere in bonum publicum, & honestum non curando de salute animæ per c. 1. dist. 4.

§. IX.

Effectus Juris Canonici primus, formalis, & intrinsecus est obligatio ad sui observantiam. Ubi

13 *Quar.* I. An Jus Canonico in foro tam interno, quàm externo, & sub reatu peccati observari debeat? Affirmo, nisi aut in falsa præsumptione fundetur, aut meram pœnam contineat c. 6. dist. 50. c. 5. causa 25. q. 1. Panorm. in d. c. 1. de Constit. num. 9. ubi rationem addit: quia ex quo lex justa est, auctoritate DEI est edita, & ipse DEUS videtur edidisse per suos Ministros. c. 1. dist. 8. ac ideo impossibile est, ut transgressio Canonis seu legis Ecclesiasticæ careat culpâ, cum simul etiam sit transgressio Legis Divinæ; quod ipsum expressit Apostol. ad Rom. 13. qui potestati, (intellige humanæ præsertim Ecclesiasticæ) resistit, DEI ordinationi resistit. Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. Adde, quæ infra ad Tit. de Constit. sub num. 23. dicuntur.

14 *Quar.* II. An Jus Canonico servandum sit in quibuscunque circumstantiis & specialiter, quando urget periculum vitæ? Affirmant Joan. Andr. Hostiensis, Panormit. & alii ex Canonistis apud Azor. p. 1. l. 1. c. 11. q. 1. Moventur *Primò*: quia potius moriendum est, quàm peccatum committendum arg. c. 8. & 10. causa 32. q. 4. violare autem Jus Canonico est peccatum, ut dictum. *Secundo*: quia communicatio cum excommunicato tantum prohibetur Jure Canonico: & tamen ad vitandum mortis periculum non

licet communicare cum excommunicato, c. 5. de his, qua vi metusve causâ.

Sed verius est, Jus Canonico *per se loquendo* non obligare, quando ex observatione ejus imminet manifestum, vel probabile periculum mortis, aut alterius gravis incommodi, puta morbi, infamiæ, aut jacturæ magnæ bonorum. S. Thom. quodlib. 11. a. 9. Ratio est: quia cum Jus Canonico ceu lex debeat esse de re possibili non solùm physicè, sed etiam moraliter, id est, de re, quæ non sit valdè difficilis etiam spectata consuetudine patriæ. c. 2. dist. 4. non video, qui communiter sub ejus dispositionem, & obligationem cadere possit periculum mortis, aut alterius gravis incommodi? Deinde probatur inductione factâ à præcepto de jejuniis, quod non obligat cum periculo mortis aut gravis ægrotudinis c. 2. de Observ. jejun. à præcepto de audiendo Sacro, quod non ligat, si immineat damnum rerum temporalium, vel si quis non habeat vestes statui suo convenientes, ut docent Moralistæ: à præcepto de non communicando cum excommunicato: si quis enim sit in extrema necessitate, licitè potest ab excommunicatis cibum querere, eumque illis extremè indigentibus vicissim suppeditare. c. 31. de Sentent. excomm. Plura adducit Azor. d. q. 1.

Dixi tamen: *per se loquendo*: quòd si enim periclitetur causa fidei aut Religionis, vel grave scandalum pusillorum timeatur, per accidens Jus Canonico obligat etiam sub discrimine vitæ. Unde oportet mori potius, quàm die veneris carnes comedere, si ex comestione earum vel scandalum inter Catholicos oriretur, vel inter Hæreticos contemptus Ecclesiæ & auctoritatis Pontificiæ: tum quia bonum commune & Religionis præferendum est privato atque etiam propriæ vitæ: tum quia in ejusmodi casibus transgredi constitutionem Ecclesiæ esset vel deficere in con-

fessione fidei tempore debito, vel cooperari ad aliquid intrinsecè malum.

Non obstant fundamenta oppositæ sententiæ. Non *primum*: concedo enim, quòd non liceat peccare ad evitandam mortem, aliudve grave damnum; nego autem in tali casu & imminente periculo Jus Canonicum obligare, ac proinde peccatum esse, tunc contra illud facere: nam necessitas facit licitum, quòd aliàs non est licitum in lege *c. 4. de R. I.* Non *secundum*: quia *diēt. c. 5. de his, qua vi metusve causa.* intelligendum est de eo, qui ex metu cum excommunicato communicat vel in crimine ipso, propter quod excommunicatus est: vel in contemptum Clavium seu disciplinæ Ecclesiasticæ: vel cum gravi scandalo aliorum præsertim pusillorum. Barb. *in collect. super cit. c. 5. n. 4.*

Alter effectus Juris Canonici est obligatio ad scientiam, arg. *l. 9. C. de LL. & l. 12. C. de Juris & facti ignor.* Ratio est, quia quod publicè propositum est, ignorare non licet. *c. 1. de Postulat.* Et hinc alleganti ignorantiam onus probandi incumbit. *c. f. §. alioquin, qui matrim. accusare.*

§. X.

Affine Juri Canonico est Jus Civile, ita quidem, ut quod in uno desideratur, ex altero rectè petatur per text. in *cap. 1. de N. O. N.* ubi Lucius III. sic loquitur: *Sicut leges non dedignantur Sacros Canones imitari, ita & sacrorum statuta Canonum Principum constitutionibus adjuvantur.* Ex quo nata est hæc apud Canonistas Regula, quòd ubi Jus Canonicum in re aliqua profana deficit, ibi recurrendum sit ad Jus Civile, & e contra, supplendi, vel interpretandi alterius causâ. Quæ tamen Regula ita limitanda, ut suscipiatur, ubi Jus Civile favorabile est: at si damnosum esset personis vel rebus Ecclesiasticis, etiam in dubio tanquam Ecclesiæ libertati adversans SS. Canones non probant. per *c. 10. de Constit. c. 1. de Consuetud. c. 1. de Jurejurando in 6.*

Atque his de Jure Canonico præliminariter recensitis & perspectis annuente DEO, ad explicationem Decretalium descendo.

